

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № РД-38-713/21.12.2018 г. на проф. д-р Анастас Герджиков за назначаване на научно жури за публична защита на дисертационния труд на

на Михаил Живков Станков

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Международно частно право)

на тема:

**ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ
СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДЕЛА**

I. Кратки биографични данни

Михаил Станков е роден през 1985 г., завършил е английска гимназия „Гео Милев“ – гр. Бургас. През 2008 г. се дипломира като магистър по право в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ с допълнителна специализация „Правораздаване“ и „Публична администрация“. Има специализация по английско право и право на ЕС в Университет Кеймбридж, Институт за продължаващо обучение. От 2009 г. е адвокат в Адвокатско дружество „Добрев, Кинкин и Люцканов“, гр. София. От 2009 г. е абритър по вътрешни, а от 2010 г. и по международни дела. От 2014 г. до сега е адвокат в адвокатско дружество „Станков, Годоров, Хинков и Спасов“, гр. София.

II. Общо описание на представения дисертационен труд

Докторантът е представил дисертационен труд в обем от 256 страници, който съдържа списък на използваните съкращения, предговор, увод, четири глави, заключение и списък на използваната литература. М. Станков е използвал общо 88 източника на български, английски, немски и испански езици, 16 нормативни актове, 9 доклади и 54 съдебни решения. Дисертацията има научен апарат в 579 бележки под линия.

Трудът е посветен на института на признаването и допускането на изпълнение на чуждестранни съдебни решения, който е предмет на динамични изменения в правото на ЕС, възплащайки тенденцията за облекчаване на свободата на движение на хора, услуги, капитали и право на установяване. Безспорно е интензифицирането на гражданскоправните и търговските отношения между правни субекти с обичайно местопребиваване, националност или седалище на управление в различни държави – членки на Европейския съюз.

Темата е била предмет на изследвания от различни аспекти в специализираната литература по международно частно право и международен граждански процес. Регламент 1215/2012 г. на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, както и Регламенти 805/2004, 861/2007, 1896/2006 са били предмет на изследване от В. Попова, П. Бончовски, Ал. Димитров и др.

Изследването е структурирано в относително равнопоставени по обем глави, с обосноваване превес на Глава Трета (от 70 с.), посветена на отказа от признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения. Глави Първа и Втора нямат заглавие, което прави затруднително тяхното съдържателно описание

В предговора М. Станков обяснява избора на темата на изследване, В увода (10 с.) авторът значението на проблема за гражданския и търговски оборот в ЕС и процесуалното му облекчаване в контекста на принципа за взаимно доверие в упражняването на правосъдие. Направен е преглед на релевантната научна литература, формулирана е тезата на дисертационния труд, обосноваване е фокусът на изследването върху Регламент 1215/2012 г., посочени са обекта, предметния обхват, изследователските задачи и използваната методология.

Глава Първа (в обем от 49 с.) няма заглавие, които прави затруднително описанието на нейния фокус. Тя включва параграфи относно понятието за признаване и изпълнение; източниците на правна уредба; принципите при тълкуване и прилагане на уредбата за признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения. След това авторът е разгледал историческото развитие на материята в ЕС и основни понятия като съдебно решение, съдебното решение според Регламент 1215/2012, заинтересовани страни, удостоверение за изпълняемост по чл. 53 от Регламент 1215/2012. В последния параграф М. Станков представя теориите за същността на признаването. Като цяло тази глава цели да даде основния понятиен апарат, който ще се използва в дисертационния труд и на основата на исторически преглед да дефинира специфичните понятия за Регламент 1215/2012. Малка, но важна част е открояването на различните режими: този по Регламент 1215/2012, от Брюкселска конвенция относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, подписана на 27 септември 1968 г. и Конвенцията от Лугано относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела от 21 декември 2007 г..

Глава Втора (57 с.) също няма заглавие и същностното ѝ съдържание трябва да бъде представено с тълкуване. Параграф 1 е посветен на признаването на чуждестранни съдебни актове по реда на Регламент 1215/2012 (Брюксел ІВ) и цели да отвори новостите, които се въвеждат с него в сравнение с Регламент 44/2001 (Брюксел ІА).

Като тълкува общото правило на чл. 36, ал. 1 от Регламент 1215/2012 във връзка с предметния обхват на чл. 2 е ясно, че съдебно решение по граждански или търговски спор в друга държава-членка следва да е породило своите последици в държавата си по произход, но не и да е окончателно или влязло в сила. Това е същото разрешение както по Регламент Брюксел IA.

Разяснено е общото правило за автоматично признаване след изпълнението на минимални формални изисквания (предоставяне на автентично копие от подлежащия на признаване акт и удостоверение в стандартизирана форма, съобразно чл. 53). В изложението М. Станков се опитва да представи новостите на Регламента Брюксел IB в сравнение с Брюксел IA, което не му се е отдало. Причината е хронологичната разпокъсаност и несистемност на изложението. Сред нововъведенията авторът откроява нормата на чл. 54 от Регламент 1215/2012, която предвижда възможните хипотези, в случай че решението съдържа мярка или разпореждане, които не са познати в правото на сезираната държава членка, които хипотези са свързани с т.нар. „адаптиране“ към позната мярка или разпореждане в правото на тази държава членка, които имат равностоен ефект и преследват сходни цели и интереси. Тя е представена разпокъсано на няколко места в изложението. В параграфа, посветен на приложимото право към последиците от съдебното решение М. Станков приема, че решението има същите последици както в държавата си по произход. В следващия подпараграф е разгледана процедура по признаване – чл. 37 и чл. 38 от Регламент 1215/2012.

Друга новост в уредбата на признаването на чуждестранни решения представлява изискването за предоставяне на удостоверение по чл. 53. В Регламент 44/2001 такова изискване е съществувало единствено във връзка с производството по изпълнение на чуждестранни решения.

Параграф 2 от тази глава е посветен на екзекватурата. Производство по екзекватура е уредено в Брюкселската и Луганската конвенции, както и в Регламент 44/2001. С влизането в сила на Регламент 1215/2012г. това производство формално отпада. Въпреки това М. Станков му отделя внимание (с. 83 и сл.), за да подкрепи първоначално формулираната си теза.

За съжаление изложението е непоследователно. Регламент Брюксел IA се разглежда след изложението на Брюксел IB (с. 85 – 94). Едва след това в изложението авторът представя основанията на Европейската комисия за преразглеждане на режима по Брюксел IA и основанията за премахване на екзекватурата за решения по граждански и търговски дела. От с. 100 нататък авторът отново се връща на Регламента Брюксел IB. Според мен има повторение на текст на с. 101 относно чл. 39 от Регламент 1215/2012.

Авторът акцентира и върху необходимостта от разграничение на случаите, когато едно решение не подлежи на изпълнение и когато изпълнението е суспендирано на друго основание. Решението няма да бъде изпълняемо, ако държавата членка по произход не е предвидила такава възможност в националното си право. Разгледани са също и случаите, когато едно съдебно решение е първоначално изпълняемо, но впоследствие губи това си качество, както е например у нас по реда на чл. 303 ГПК при вътрешните производства.

Друга новост в Регламента Брюксел IB, вече представено от автори преди М. Станков, е премахването на изискването за наличие на съдебен адрес или процесуален представител на територията на държавата, където се иска изпълнение – чл. 41, пар. 3.

Представено е и производство пред националния съд. (с. 114) Процедурните правила за признаване на чуждестранни съдебни решения са уредени в чл. 42 - 44 от Раздел II, Глава III от Регламент 1215/2012. В тази част от труда авторът е разгледал по-подробно производството пред националния съд, по-специално необходимостта от представяне на препис от подлежащото на изпълнение решение и удостоверение съгласно чл. 53, издадено от съда, който се е произнесъл по спора.

Глава III (70 с.) е озаглавена „Отказ от признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения“. В нея М. Станков анализира основания за отказ, уредени в чл. 45 Брюксел IБ. Това са основанията за явно противоречие с обществения ред, нарушено право на участие в процеса на някоя от страните/нарушено право на защита; противоречиви съдебни решения (чл. 45, ал. 1, б. „в“ и „г“).

В частта, посветена на отказа при явно противоречие с обществения ред в сезираната държава-членка, дисертационният труд има приносни моменти. Както подчертава Михаил Станков, понятието за „обществен ред“ не е докрай изяснено в практиката на българските съдилища (бел. под линия № 332 на с. 137). Това твърдение на автора е подкрепено със съдебна практика. В изложението обаче достатъчно ясно е разработено понятието съгласно константната практика на СЕС и ЕСПЧ. В тази част има интересни примери от българската съдебна практика (например ч.гр.д. № 2600/2017 г. по описа на ОС Варна).

В изложението относно отказа на основание противоречиви решение ми се струва, че изложението трябва да е по-отчетливо обособено по отношение на двете основания. В сегашния си вид авторът първо анализира общото за двете основания, а след това представя разликите. Представени са основания за отказ от изпълнение, свързани с правилата за компетентност (чл. 45, ал. 1, б. „д, целящи да предпазят интересите на по-слабата икономически страна, отчитайки неравноправното ѝ положение – най-вече защита на потребителите, втората група са свързани с раздел VI от Глава II - правилата за изключителна компетентност, свързана с местоположението на недвижим имот или вещи права върху него, дела относно правния статус на юридическите лица.

Интерес представлява параграфът, посветен на основания за отказ от признаване/изпълнение, свързани със защита правата на човека по ЕКПЧ (с. 171 – 183), който за съжаление не е отразен в автореферата.

В тази глава е представено нарочното производство по признаване – чл. 36, ал.2, разгледана е и процедурата по ГПК Раздел II от Глава VII, чл. 621 и сл. Последователно се анализирани отказа от признаване чрез нарочно производство – чл. 45, ал. 4; инцидентно признаване (в рамките на друго производство) – чл. 36, ал. 3; инцидентно признаване по реда на ГПК; частичното признаване; отказ от изпълнение на чуждестранно съдебно решение – чл. 46 и сл.

Глава Четвърта (43 с.) е озаглавена „Специализирани актове на ЕС за признаване и изпълнение на чуждестранни съдебни решения“. В нея са разгледани Регламент 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания, включително производството по издаване на ЕИО е уредено в Част 7 ГПК, Глава 57, чл. 619 и 624 ГПК; Регламент 1896/2006г. за създаване на процедура за европейска заповед за

плащане; Регламент 861/2007 относно европейска процедура за иски с малък материален интерес, включително българската вътрешна процедура за принудително изпълнение, уредена в чл. 624, ал.1 от ГПК. Тя представлява систематично представяне на посочените източници, които вече са били предмет на изследване от други автори.

Заклучението концентрира основните изводи на автора и съдържа изводи относно постигането на поставените в увода цели и задачи на дисертационния труд. Основният извод на автора е, че Регламент 1215/2012 г. и въведените с него изменения в производството по изпълнение на едно решение, постановени в държава членка, различна от тази по произход, са междинен етап в процеса на пълното премахване на екзекватурата (с. 242).

II. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Може да се посочи, че основната теза на автора е защитена. Според него отпадането на производството по екзекватура за граждански и търговски дела, по дела в държави-членки, все пак се осъществява при определени условия и подлежи на контрол от националната правораздавателна институция на замолената държава.

Трудът съдържа основно научно-практически приноси, свързани със систематизация и детайлизиране на изследваната материя.

- изследването на въпросите относно същността на екзекватурата и тенденцията за нейното отпадане в процесуалното право на ЕС;
- авторската теза, че не е налице и необходимост от отпадане на всички юридически белези на екзекватурата;
- изводът, че отмяната на екзекватурата не означава, че едно съдебно решение винаги ще се изпълнява в замолената държава членка, защото Регламент № 1215/2012 запазва механизма за контрол;
- основният принос на дисертационния труд е анализа на основанията за отказ от признаване, респ. изпълнение на чуждестранни съдебни решения, предвидени в Регламент № 1215/2012.
- становище, че основанията за отказ от признаване/допускане на изпълнение са всъщност юридически гаранции;
- Мнението на автора, че Регламент 1215/2012 и въведените с него изменения в производството по изпълнение на едно решение, постановени в държава членка, различна от тази по произход, са междинен етап в процеса на пълното премахване на екзекватурата;
- Има формулирано предложение de lege ferenda: въпросът за доказването на правния интерес е добре да бъде включен в изричната уредба на Регламент 1215/2012.

- Достоянство на труда е използваната богата съдебна практика на СЕС, ЕСПЧ и българските съдилища.

III. Критични бележки и препоръки

Освен посочените вече по-горе критични становища, основните критични бележки са свързани със структурата и изложението на дисертационния труд. Неизвестно защо авторът нарича главите „раздели“, а след това отново „глави“. Както вече посочих, Глава първа и втора нямат заглавия. Изложението на много места е непоследователно и не следва хронологията на приемането на източниците. Многократно се повтарят едни и също твърдения.

Има терминологични неточности, като например използването на думата дискриминативно вместо дискриминационно, използването на съкращението ЕКЗПЧ вместо общоприетото ЕКПЧ (с. 171) и други неточности от преводите.

Монографията на Петър Бончовски „Свободно движение на решения (Република България и ЕС) е цитирана в текста на няколко места (на с. 121, 123, 124) но произведението му не е посочено в списъка на използваната литература. Цитатът на с. 121 би следвало да е в кавички, а не преразказан, защото не е голям. Всички цитирания не отговаря на стандарта първо да се цитира фамилията, а след това името на автора.

Има съществено разминаване между описанието на съдържанието в автореферата и дисертационния труд.

IV. Заключение:

Това, което може да се обобщи от представения дисертационен труд на Михаил Живков Станков, е способността за избор на актуален проблем с огромно практическо значение за прилагането на правото на ЕС и ускоряването на гражданския обмен и търговския оборот между държавити-членки. Авторът показва умения да систематизира и да прилага телеологичния метод.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Р България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане и на чл. 66 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, поради което давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам Научното жури да даде на Михаил Живков Станков образователната и научна степен „доктор“ по научно направление 3.6. Право (Международно частно право).**

София, 5 март 2019 г.

Проф. д-р Ирена Илиева